

Dr Eliza Maniewska

Uniwersytet Warszawski

ORCID: 0000-0002-8101-7351

e-mail: e.maniewska@wpia.uw.edu.pl

Ubezpieczony prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą uzyskujący przychody z więcej niż jednego rodzaju działalności a reguły opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne

The rules for paying health insurance contributions for insured persons conducting non-agricultural business activities and obtaining income from more than one type of activity

Streszczenie

Autorka omawia najnowszy judykat Sądu Najwyższego dotyczący wykładni art. 82 ustawy zdrowotnej. Sąd objaśnia w nim reguły opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne przez ubezpieczonych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w formie kilku spółek.

Słowa kluczowe

ubezpieczenie zdrowotne; składki na ubezpieczenie zdrowotne; rodzaje pozarolniczej działalności gospodarczej

JEL: K31

Abstract

The author discusses the latest Supreme Court ruling concerning the interpretation of Article 82 of the Health Insurance Act. The Court explains the rules for paying health insurance contributions by insured persons conducting non-agricultural business activities through several companies.

Keywords

health insurance; health insurance contributions; types of non-agricultural business activity

Przypomnijmy, że zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, tekst jedn. Dz.U. z 2025 r. poz. 1461 ze zm. (dalej: ustawa zdrowotna), obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi lub ubezpieczeniem społecznym rolników, które są osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą lub osobami z nimi współpracującymi, z wyłączeniem osób, które zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie przepisów ustawy – Prawo przedsiębiorców lub przepisów o ubezpieczeniach społecznych lub ubezpieczeniu społecznym rolników. Natomiast art. 82 ust. 2 ustawy zdrowotnej stanowi, że w przypadku, gdy w ramach

jednego z tytułów do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego wymienionych w art. 66 ust. 1 (czyli także z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej) ubezpieczony uzyskuje więcej niż jeden przychód, składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana od każdego z uzyskanych przychodów odrębnie. Dalej, w ust. 3 i 4 tego artykułu stwierdzono, że jeżeli ubezpieczony prowadzący działalność pozarolniczą uzyskuje przychody z więcej niż jednego z rodzajów działalności określonych w ust. 5, składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana odrębnie od każdego rodzaju działalności (ust. 3); gdy zaś ubezpieczony prowadzący działalność pozarolniczą uzyskuje przychody z więcej niż z jednej spółki w ramach tego samego rodzaju działalności określonych w ust. 5 pkt 1–5, składka na

ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana odrębnie od każdej prowadzonej spółki.

Przypomnijmy także, że zgodnie z art. 82 ust. 5 ustawy zdrowotnej rodzajami działalności, od których składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana odrębnie są:

1) działalność gospodarcza prowadzona w formie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością;

2) działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki jawnej, będącej podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych;

3) działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki komandytowej;

4) działalność gospodarcza prowadzona w formie spółki komandytowo-akcyjnej przez komplementariusza;

5) działalność gospodarcza prowadzona w formie prostej spółki akcyjnej przez akcjonariusza wnoszącego do spółki wkład, którego przedmiotem jest świadczenie pracy lub usług;

6) wykonywanie działalności przez osoby, o których mowa w art. 81 ust. 2za ustawy zdrowotnej.

W praktyce stosowania tych regulacji zrodził się problem, czy ubezpieczony prowadzący działalność gospodarczą w formie kilku różnych rodzajowo spółek wymienionych w art. 82 ust. 5 lub w formie kilku spółek tego samego rodzaju, w sytuacji, gdy część z tych spółek nie przynosi zysku, ma obowiązek odprowadzać składkę zdrowotną obliczoną od każdego z tych źródeł, czyli od każdej działalności gospodarczej prowadzonej w odrębnej formie wyróżnionej w art. 82 ust. 5 ustawy zdrowotnej, czy tylko od tych (spółek), które przynosiły zysk wypłacany ubezpieczonemu (np. w postaci wypłaconej dywidendy). Pochodną tego zagadnienia są wątpliwości dotyczące sposobu obliczania w takich przypadkach podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Sąd Najwyższy odniósł się do tych kwestii w wyroku z 20 maja 2025 r., II USKP 18/25, OSNP 2025/11/114.

Ad casum odwołujący się był wspólnikiem spółki Kancelaria ... Spółka Komandytowa, a także jednoosobowym wspólnikiem dwóch spółek z ograniczoną odpowiedzialnością o różnych przedmiotach działalności. Zdaniem ubezpieczonego, w takiej konfiguracji składki zdrowotne należne były tylko z racji uczestnictwa w spółce komandytowej, gdyż pozostałe dwie spółki, choć prowadziły rzeczywistą działalność i uzyskiwały pewne przychody, to nie generowały żadnych zysków, a zatem nie wypłacały dywidend, co z kolei powodowało, że nie dawały one żadnych przychodów ubezpieczonemu. Nadto, w ocenie ubezpieczonego, nie można przychodów uzyskiwanych przez jednoosobową spółkę kapitałową utożsamiać z przychodami wspólnika.

Sąd Najwyższy wskazał, że w art. 82 ustawy zdrowotnej ustawodawca odniósł się jednoznacznie jedynie do obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne w sytuacji, gdy dana osoba podlega ubezpieczeniom społecznym z różnych tytułów. W art. 82 ust. 1 zadekretowano zasadę, że w takim wypadku „składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest z każdego z tych tytułów odrębnie”. Zdaniem Sądu Najwyższego, potwierdzając to kolejne ustępy art. 82 ust. 3 ustawy zdrowotnej.

Kolejno Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że art. 82 ust. 3 i 4 w związku z ust. 5 pkt 2 ustawy zdrowotnej nie traktują o sposobie obliczania podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne. Wyznaczają bowiem jedynie reguły opłacania składek, jeśli ubezpieczony uzyskuje przychody z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego. Nie chodzi przy tym o to, czy w konkretnym przypadku określony tytuł daje określone przychody, czy też ich nie przynosi, ale o to, w jakiej relacji pozostają względem siebie tytułów. Odpowiadając na to pytanie, ustawodawca wybrał formułę, zgodnie z którą składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest „odrębnie od każdego rodzaju działalności”.

Sąd Najwyższy kolejno zauważył, że zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy zdrowotnej, obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, które są osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą. Zdaniem Sądu oczywiste jest, że określenie to nawiązuje do art. 8 ust. 6 ustawy systemowej, co oznacza, że ubezpieczeniu zdrowotnemu podlega jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność także wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jak również wspólnik spółki komandytowej. Przywołany przepis odpowiada więc na pytanie dotyczące podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu, nie przesądzając jednak o jego podstawie wymiaru.

W tym zakresie, zdaniem Sądu Najwyższego, należy sięgnąć do art. 81 ust. 2 ustawy zdrowotnej. W wersji obowiązującej do 31 grudnia 2021 r. (stan prawny właściwy dla rozpoznawanej sprawy), przepis ten przesądzał, że podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. c, stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym RP „Monitor Polski”. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku.

Wobec tego, zdaniem Sądu Najwyższego, podstawą wymiaru składki osób prowadzących pozarolniczą działalność *ad casum* nie był realny przychód – na co powołuje się ubezpieczony – ale „zadeklarowana kwota”. Pod rządem tego przepisu ocena, czy przychód jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością stanowi przychód jej wspólnika, czy też nie, nie rzutowała na realizację obowiązku opłacenia składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Sąd Najwyższy wskazał nadto, że nie podziela prezentowanego niekiedy w orzecznictwie Sądów Apelacyjnych stanowiska, zgodnie z którym obowiązek opłacenia składki na ubezpieczenie zdrowotne osób prowadzących działalność pozarolniczą aktualizuje się z momentem uzyskania przychodu. „Uzyskiwanie przychodu” nie definiuje bowiem sfery podmiotowej obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenie zdrowotne, lecz

wiąże się z aspektem przedmiotowym, to jest z sytuacją, w której przychody pochodzą „z więcej niż jednego z rodzajów działalności” („tu z więcej niż jednej spółki”). Do tej bowiem kwestii odnosi się deklaracja o odrębności opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne. Owe „uzyskiwanie przychodu” nawiązuje natomiast do wzorca ustalania podstawy wymiaru z art. 81 ustawy zdrowotnej. W ustępie 1 tego przepisu wskazano, że do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a, d–i (obecnie d–j) i pkt 3 i 35 (a zatem między innymi do pracowników, osób wykonujących pracę nakładczą, osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące zlecenia lub osobami z nimi współpracującymi, osób duchownych, członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych), stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób. W art. 18 ust. 1 i 3 ustawy systemowej wskazano zaś, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych osób stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10 ustawy systemowej. Wyjątkiem są osoby duchowne, wobec nich w art. 18 ust. 4 pkt 5a ustawy systemowej przewidziano, że do wyliczenia podstawy wymiaru składek bierze się kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę. Do tej formuły nawiązuje art. 82 ust. 1 ustawy zdrowotnej, wskazując, że w przypadku, gdy ubezpieczony uzyskuje przychody z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego,

o którym mowa w art. 66 ust. 1, składka na ubezpieczenie zdrowotne opłacana jest z każdego z tych tytułów odrębnie. Określenie „uzyskuje przychody” użyte w tym przepisie jest zatem synonimem wystąpienia określonej aktywności, rodzącej obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego z prawnie ustaloną podstawą wymiaru składki na to ubezpieczenie. Dlatego określenie to powiązano ze zwrotem „z więcej niż jednego tytułu do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego”.

Przedstawione rozumienie omawianych przepisów, zdaniem Sądu Najwyższego, znajduje odzwierciedlenie także w argumentach systemowych. Przyjęcie, że obowiązek opłacenia składki odrębnie od każdego rodzaju działalności (odrębnie od każdej prowadzonej spółki), w rozumieniu art. 82 ust. 3 i 4 ustawy zdrowotnej, uzależniony jest od faktycznego uzyskania przychodu z pozarolniczej działalności spowodowałoby, że art. 81 ust. 2 tej ustawy (w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2021 r. stałby się bezprzedmiotowy).

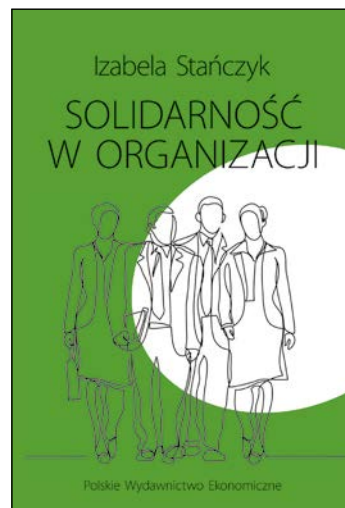
Konkludując, w ocenie Sądu Najwyższego, prowadzenie kilku rodzajów działalności kwalifikowanych jako działalność pozarolnicza, z uwagi na art. 82 ust. 3 i 4 ustawy zdrowotnej, skutkuje tym, że składka na ubezpieczenie zdrowotne powinna być opłacana w wysokości określonej w art. 81 ust. 2 ustawy zdrowotnej (w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2021 r.) odrębnie od każdego rodzaju działalności (odrębnie od każdej prowadzonej spółki).

Jak się zdaje, analogiczny pogląd należy uznać za aktualny także na gruncie aktualnego brzmienia art. 81 ustawy zdrowotnej.

Eliza Maniewska, doktor nauk prawnych, radca prawny. W latach 1998–2023 zatrudniona w Sądzie Najwyższym, ostatnio na stanowisku członka Biura Studiów i Analiz, autorka wielu publikacji z zakresu prawa pracy (procesowego prawa pracy) oraz prawa konstytucyjnego.

Eliza Maniewska, Doctor of Law, an attorney-at-law. In the years 1998–2023, she was employed in the Supreme Court, lately as a member of the Supreme Court Research and Analyses Office. Author of many publications in the field of labour law (procedural labor law) and constitutional law.

ZAPOWIEDZI

Więcej informacji na: www.pwe.com.pl